

Slovenská šľachtiteľská a semenárska asociácia

841 01 Bratislava, Polianky 5

Telef. č. 0902 191 828, E-mail: sssa.kontakt@gmail.com

Stanovisko SŠSA k návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o rastlinách získaných určitými novými genómovými technikami a potravinách a krmivách z nich a o zmene nariadenia (EÚ) 2017/625

16.11.2023

Slovenská šľachtiteľská a semenárska asociácia (ďalej len „SŠSA“) má za to, že návrh legislatívnej úpravy Európskeho parlamentu a Rady o rastlinách získaných niektorými novými genómovými technikami a potravinách a krmivách z nich, ktorý sa týka aj zmeny nariadenia (EÚ) 2017/625, predstavuje významný krok k modernizácii európskeho právneho rámca v oblasti biotechnológie, poľnohospodárstva, bezpečnosti potravín a ochrany životného prostredia v rámci Európskej únie.

Podporné stanovisko SŠSA k návrhu nariadenia Európskeho Parlamentu a Rady o rastlinách získaných niektorými novými genómovými technikami a potravinách a krmív z nich a o zmene nariadenia (EU) 2017/625 ako aj financovanie tejto podpory schválili členovia SŠSA na svojom Valnom zhromaždení, ktoré sa konalo dňa 16. novembra 2023 v Modre.

Tento legislatívny návrh má za cieľ jasne definovať pravidlá pre produkty získané pomocou nových genómových techník (NGTs), čo umožní ich bezpečnú a efektívnu reguláciu, pričom zohľadní najnovšie vedecké poznatky o týchto technikách.

NGT sú inovačným nástrojom, ktorý môže pomôcť zvýšiť udržateľnosť a odolnosť nášho potravinového systému a podporiť ciele Európskej zelenej dohody a stratégie „Z farmy na stôl“. Umožňujú presný a efektívny vývoj vylepšených odrôd rastlín, ktoré môžu byť odolné proti zmene klímy, proti škodcom, vyžadovať menej hnojiva a pesticídov a zabezpečovať vyššie výnosy. Tieto nové techniky vedú k cielenejším, presnejším a rýchlejšími zmenám než konvenčné šľachtenie alebo zavedené genómové techniky.

V súčasnosti sa na rastliny získané NGT vzťahujú rovnaké pravidlá ako na GMO. S cieľom lepšie zohľadniť rôzne rizikové profily rastlín získaných NGT, sa v návrhu vytvárajú dva odlišné scenáre pre rastliny získané NGT, ktoré sa majú uviesť na trh.

Rastliny získané NGT, **ktoré sa môžu vyskytovať aj v prírode alebo v dôsledku konvenčného šľachtenia** (rastliny produkované cieľenou mutagénezou a cisgenézou a z nich vyrobené potraviny a krmivá), budú podliehať overovaciemu potupu na základe kritérií stanovených v návrhu. S rastlinami získanými NGT, ktoré spĺňajú tieto kritériá, sa zaobchádza ako s konvenčnými rastlinami, a preto sú oslobodené od požiadaviek právnych predpisov o GMO. To znamená, že u

týchto rastlín sa nemusí vykonať posúdenie rizika a môžu byť označené rovnakým spôsobom ako konvenčné rastliny.

V prípade všetkých ostatných rastlín získaných NGT (rastliny získané NGT, ktoré zavádzajú genetický materiál z nekrížiteľných druhov - transgenéza) by sa uplatňovali požiadavky súčasných predpisov o GMO. Preto podliehajú posúdeniu rizika a môžu byť uvedené na trh iba na základe postupu povoľovania. Pre tieto rastliny legislatívny návrh dáva k dispozícii prispôsobené metódy detekcie ako aj požiadavky na monitorovanie.

Podľa SŠSA táto legislatívna iniciatíva má potenciál podporiť pokrok Európy a jej konkurencieschopné postavenie v šľachtení rastlín a umožniť jej prechod smerom k odolnému a skutočne udržateľnému potravinovému systému.

Podporné stanovisko k tomuto návrhu odôvodňujeme nasledovnými aspektami:

1. Vedecký a technologický pokrok

- NGT, ako CRISPR/Cas9, umožňujú efektívnejšie a presnejšie upravovať genetický materiál rastlín, čo môže viesť k vývoju plodín s vyššou odolnosťou voči chorobám, škodcom, klimatickým zmenám a iným stresovým faktorom.
- Tieto techniky predstavujú inováciu v poľnohospodárskej výrobe, ktorá môže zvýšiť výnosy, zlepšiť výživovú hodnotu potravín, znížiť obsah škodlivých látok, ako sú toxíny a alergény a znížiť potrebu chemických pesticídov a hnojív. Tieto ciele odrážajú základné piliere stratégie Európskej únie „Z farmy na stôl“ pre udržateľný agropotravinársky systém.
- Tieto techniky umožňujú presné a efektívne úpravy genómu, čím minimalizujú čas potrebný na zavedenie nových odrôd na trh.

2. Bezpečnosť a kontrola

- Návrh obsahuje mechanizmy na hodnotenie bezpečnosti potravín a krmív pochádzajúcich z NGT rastlín, čím zabezpečuje ochranu zdravia spotrebiteľov a zvierat.

3. Ekonomické a environmentálne výhody

- Podpora NGT môže zvýšiť konkurencieschopnosť európskeho poľnohospodárstva a biotechnologického sektora.
- Udržateľné pestovanie plodín pomocou NGT môže znížiť používanie pesticídov, herbicídov a ďalších chemikálií, čím prispieva k ochrane životného prostredia.

4. Zmena regulácie nariadenia (EÚ) 2017/625

- Aktualizácia regulačného rámca umožní zjednodušiť prístup k využívaniu NGT v praxi, pričom sa zachová vysoká úroveň ochrany verejného zdravia a ochrany spotrebiteľa.
- Integrácia NGT do existujúcich noriem podporuje harmonizáciu legislatívy v celej EÚ.

5. Príklad z praxe:

- Viac ako 20 krajín (napr. Anglicko, Kanada, USA, Argentína, Brazília, Keňa, Nigéria či Japonsko) už implementovalo flexibilnejšie pravidlá pre NGT, čo im poskytlo konkurenčnú výhodu. Pri pohľade na globálny vývoj treba očakávať, že tento zoznam sa bude každým rokom rozširovať. Umožnenie využívania NGT v rámci Európskej únie bude znamenať, že európski poľnohospodári a producenti potravín sa budú môcť prispôbiť rýchlo sa meniacim podmienkam na trhu, čím sa zabezpečí ich konkurencieschopnosť v porovnaní s inými krajinami, ktoré už využívajú tieto technológie.

6. Podpora udržateľnosti a biodiverzity

- Pomocou NGT je možné vyvíjať plodiny, ktoré lepšie využívajú zdroje (voda, živiny) a prispievajú k zníženiu environmentálneho zaťaženia. Získanie rastlín odolných voči suchu alebo so zvýšenou výživovou hodnotou môže prispieť k riešeniu globálnych výziev ako sú hladomor, podvýživa a zmena klímy.
- Udržateľnosť týchto technológií môže podporiť biodiverzitu tým, že umožní diverzifikáciu pestovaných plodín.

Záver:

Podpora legislatívneho návrhu o rastlinách získaných niektorými novými genómovými technikami je dôležitá pre budúcnosť európskeho poľnohospodárstva a potravinovej bezpečnosti. Legislatívny návrh predstavuje príležitosť pre Európsku úniu, aby sa posunula k modernejšiemu a udržateľnejšiemu poľnohospodárstvu, ktoré je schopné reagovať na výzvy globálneho potravinového systému.

Neprijatie legislatívneho návrhu by malo za následok konkurenčnú nevýhodu pre európskych šľachtiteľov a poľnohospodárov v porovnaní s viac ako 20 krajinami vo svete, ktoré už zaviedli reguláciu NGT.

SŠSA podporuje tento legislatívny návrh, pretože zabezpečuje potrebnú rovnováhu medzi inováciou, bezpečnosťou, ochrannou životného prostredia a právami spotrebiteľov, čím podporuje rast udržateľného a konkurencieschopného poľnohospodárstva v Európe.

Ing. Miroslav Námesný
predseda SŠSA